

Juridiska konsekvenser av överskridanden av MKN

Lena Gipperth

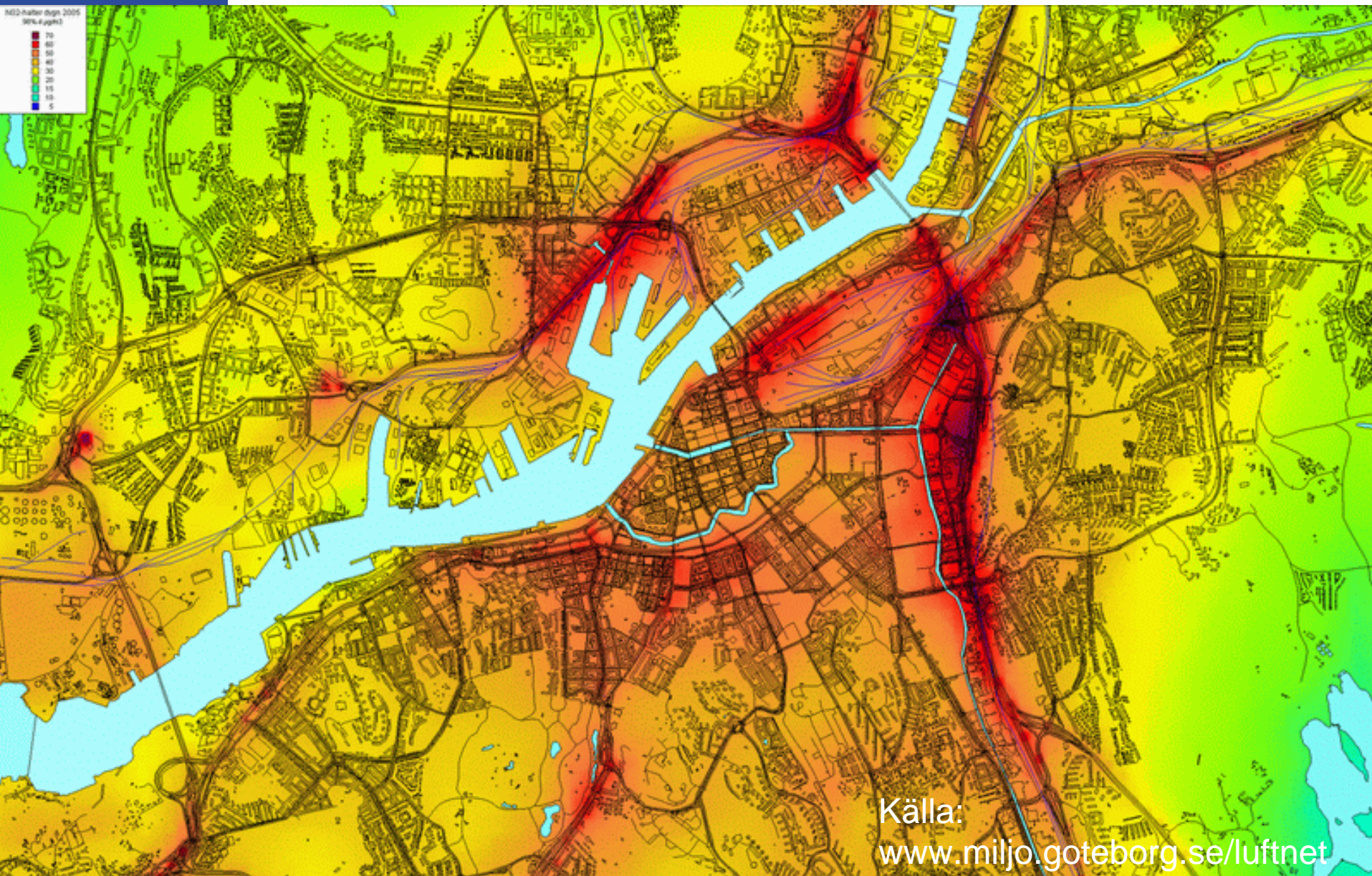
Center for Environmental Regulation and
Sustainable Development

Law Department, Göteborg University

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

98%-il av dygnsmedelvärden av NO2 år 2005

Hur påverkar miljökvalitetsnormer:

- Ny verksamhet (muddring i Göteborgs hamn, gaskraftverket i Rya)
- Befintlig verksamhet
- Byggande (bostäder i och utanför överskridet område)
- Ökad trafik (fördubblad lastbilstrafik genom Majorna och längs södra älvstranden då Stena börjar köra dubbelt så stora godsfärjor från Majnabbe)

Materiella regler då MKN inte överskrids

Finns bl.a. i

- Miljöbalkens 2 kap.
  - BMT i förhållande till vad som är miljömässigt motiverat (3 + 7 §§)
  - Tillåtet att starta ny verksamhet så länge inte stoppsituation (2 kap. 9 §)
- PBL
- Annan lagstiftning (avgaskrav, miljözoner, föreskrifter för jordbruksverksamhet m.m.)

Materiella regler då MKN överskrids

- Allmänna hänsynsregler – 2 kap.
  - BMT eftersom miljömässigt motiverat 7 § 2 st.

Miljökvalitetsnormer och 2 kap. MB

- I 2-6§§ anges vilka typer av hänsyn som skall tas
- I 7§ anges ambitionsnivån för hänsynskraven
- Det går inte att ställa strängare krav än vad som är ekonomiskt möjligt
- Om verksamhet eller åtgärd orsakar *olägenhet av väsentlig betydelse* kan den förbjudas enligt 9 §

Artikel 10 IPPC-direktivet (96/61)

Om en miljö kvalitetsnorm ställer högre krav än vad som kan uppnås genom användning av bästa tillgängliga teknik skall *ytterligare åtgärder* särskilt föreskrivas i tillståndet, utan att detta påverkar vidtagandet av andra åtgärder som kan behövas för att iaktta miljö kvalitetsnormerna.

Materiella regler då MKN överskrids

- Allmänna hänsynsregler – 2 kap.
  - BMT eftersom miljömässigt motiverat 7 § 2 st.
- Ej tillåtet att starta ny tillståndspliktig verksamhet om ej ”förbättringsöverskott” - 16:5

Materiella regler då MKN överskrids

- Allmänna hänsynsregler – 2 kap.
  - BMT eftersom miljömässigt motiverat 7 § 2 st.
- Ej tillåtet att starta ny tillståndspliktig verksamhet om ej ”förbättringsöverskott” - 16:5
- Tillåtet att starta annan ny verksamhet eller ändra befintlig så länge inte stoppsituation (2 kap. 9 §)

Materiella regler då MKN överskrids

- Allmänna hänsynsregler – 2 kap.
  - BMT eftersom miljömässigt motiverat 7 § 2 st.
- Ej tillåtet att starta ny tillståndspliktig verksamhet om ej ”förbättringsöverskott” - 16:5
- Tillåtet att starta annan ny verksamhet eller ändra befintlig så länge inte stoppsituation (2 kap. 9 §). Dock lokaliseringskrav m.m. i 2 kap.
- PBL

Miljökvalitetsnormer och PBL

- Miljökvalitetsnormer skall iakttas vid planering och planläggning

5 kap. 3 § MB

- Planläggning får inte medverka till att en miljökvalitetsnorm överträds

2 kap. 2 § PBL

- Kommunen skall i ÖP redovisa hur den avser att iakttå gällande miljökvalitetsnormer

4 kap. 1 § PBL

- Länsstyrelsen skall övervaka att kommunen tar hänsyn till miljökvalitetsnormen vid planeringen

12 kap. 1 § PBL

Materiella regler då MKN överskrids

- Allmänna hänsynsregler – 2 kap.
  - BMT eftersom miljömässigt motiverat 7 § 2 st.
- Ej tillåtet att starta ny tillståndspliktig verksamhet om ej ”förbättringsöverskott” - 16:5
- Tillåtet att starta annan ny verksamhet eller ändra befintlig så länge inte stoppsituation (2 kap. 9 §)
- PBL

Regler för genomförande av MKN

- Myndigheter och kommuner har ansvar att säkerställa att miljökvalitetsnormer uppfylls vid
  - Tillståndsprövning och liknande
  - Tillsyn
  - Meddelande av föreskrifter5 kap. 3 §
- Myndigheter och kommuner skall vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram
5 kap. 8 §
- (Miljöskyddsområde) 7 kap.19-20 §§
- Grund för omprövning 24 kap. 5 §
- Åtgärdsprogram 5 kap. 4-8 §§

Åtgärdsprogram

- Processen är endast reglerad i liten omfattning
- Ett ÅP får omfatta all verksamhet som kan påverka uppfyllandet av en miljökvalitetsnorm
- Endast formella åtgärder (omprövning, generella föreskrifter, tillsynskampanjer m.m.)
- Bindande för myndigheter men inte för enskilda
- Samordnande funktion

Miljöbalkens krav på innehåll

- den miljö kvalitetsnorm som skall uppfyllas,
- de åtgärder som myndigheter eller kommuner behöver vidta för att miljö kvalitetsnormen skall kunna uppfyllas,
- vilka myndigheter eller kommuner som behöver vidta åtgärderna,
- när åtgärderna behöver vara genomförda,
- de övriga uppgifter som behövs till följd av Sveriges EU-medlemskap samt
- en analys av programmets konsekvenser från allmän och enskild synpunkt

Kommunernas ansvar

- Skall säkerställa att mkn uppfylls
MEN: begränsas av 2 kap. MB
Sanktioner?
- Får inte fatta beslut om planläggning som medverkar till att en mkn överträds
MEN: Svåra gränsdragningsproblem vad gäller geografiska och tidsmässiga samband
Ej skyldiga att initiera planändringar eller stänga av trafik enligt svensk lagstiftning. Däremot skyldiga till fördragsenlig tolkning av EG-rätten
- Skall vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram – 5 kap. 8 §
MEN: Sanktioner?

Enskildas rättigheter

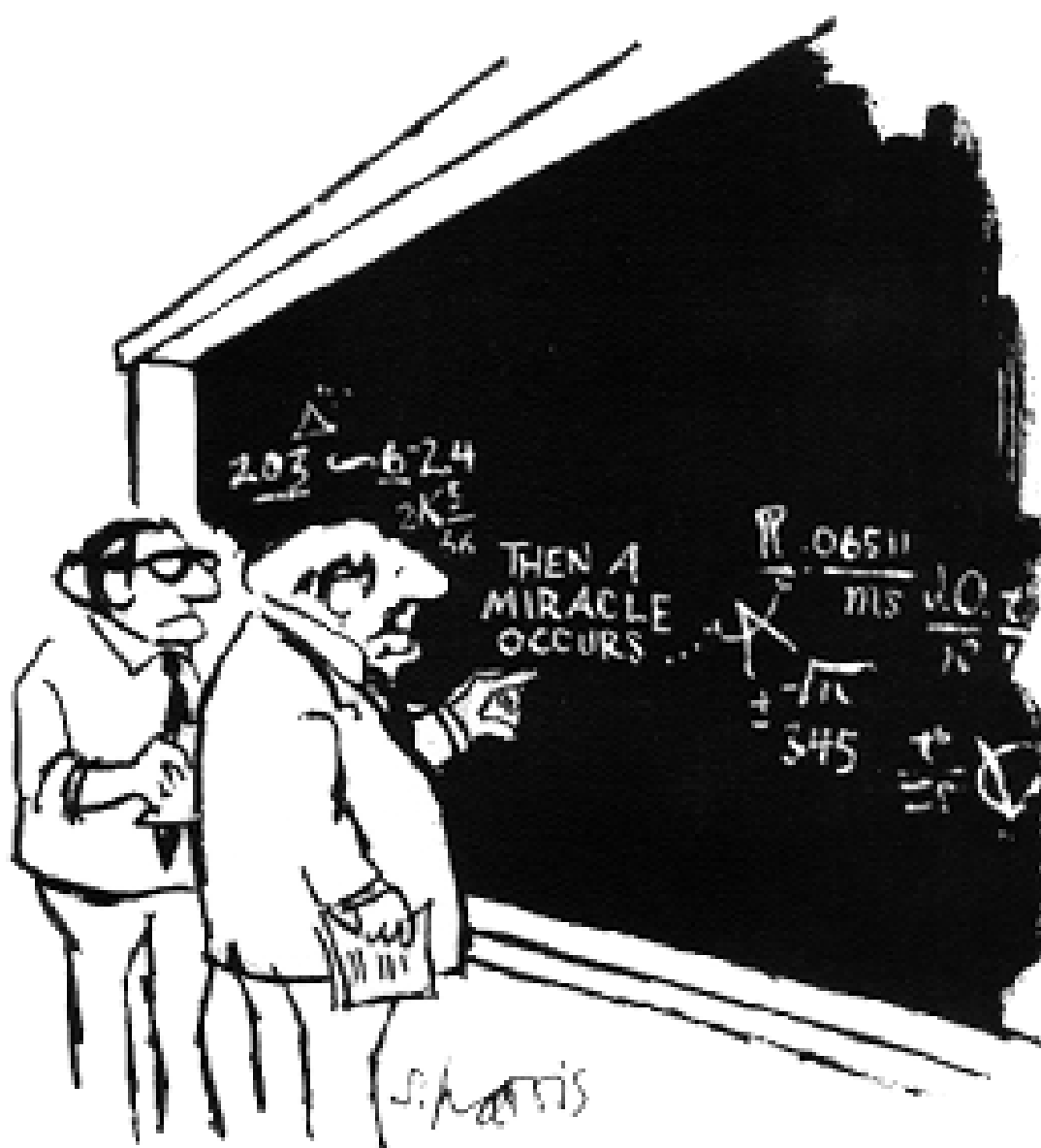
- "whenever the exceeding of limit values could endanger human health, the persons concerned must be in a position to rely on mandatory rules in order to be able to ascertain their rights".

Det nationella rättsläget ska vara sådant att reglerna "guarantee the full application of the directive in a sufficiently clear and precise manner so that, where the directive is intended to create rights for individuals (såsom hälsorelaterade miljö kvalitetsnormer, min anm.), the persons concerned can ascertain the full extent of their rights and, where appropriate, rely on them before the national courts."

TA-Luft målen (C-361/88 och C 59/89)

- I Sverige saknar enskilda i stort sett helt dessa möjligheter

"I think you should be more explicit here in step two."

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Sidney Harris 1998

Behov av ändrad lagstiftning

- Möjlighet att ställa sådana krav som behövs för att miljömålen som kunna nås, d.v.s. som kan gå längre än vad som anses vara bästa möjliga teknik
- Instrument med ekonomiska incitament till "frivilliga" åtgärder så att krav utöver BAT inte behöver ställas
- Ett tydligt förbud mot att påbörja ny verksamhet eller ändra befintlig verksamhet som ytterligare försämrar vattenkvaliteten i de fall miljömålen för vatten inte uppnåtts

Behov av ändrad lagstiftning

- Rättsligt bindande åtgärdsprogram, t.ex. åtgärdsprogram i form av förordning
- Befogenheter att ingripa mot de myndigheter och kommuner som inte genomför ålagda åtgärder
- Instrument och resurser för de myndigheter och kommuner som ansvarar för att åtgärder skall vidtas

